

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 31.

Lördagen den 19 Oktober

1844.

Om Hallman.

Hallman är en af de swenska skald, hvars ditter af en mild kritik blifwit allt för högt uppskattade. Eget nog att man ännu i en tid som welat nedsätta den originalaste af alla swenska skald, Bellman, funnat bibehålla traditionen om Hallmans öfverträfflighet i sin art. Man har hos Bellman welat finna råhet, men man har icke skadat någon sådan hos Hallman, der den dock verkeligen finnes. Det är icke meningen med dessa rader att nedsätta en poetisk förtjenst, utan endast att med några ord fästa uppmärksamheten på huru den rätt bör betraktas, i synnerhet om den sättes i jemnbredd med en så stor genius, som Holberg.

Hammarföldb går i sin entusiasm för Hallman ända derhän, att han "tycker sig i Hallman se ett uttryck af naturens lekande bemödande att sammansmälta Holbergs och Bellmans snillegäfwor." Ett större lof ord kan näppeligen gifwas en komisk skald. Det tyckes dock som om Hammarföldb knapt hade uttalat dessa ord förr än han ångrade sig. Han erkänner genast att man lika litet hos Hallman röjer den elegiska djuphet, som utgjorde innersta kärnan af Bellmans bacchantiska poesi, som den sjelfständiga komiska mångsidighet, hwilken gör Holberg så underbart stor. Dock uppenbarar Hallman, enligt Hammarföldb, i det underjordiska bränneriet en så wäldig komisk kraft och en så fritt spelande lustighet, att man, under detta dramas läsande, icke gerna kan twifla om att Hallman, om han icke varit i brist på fri öfning, ju kunnat förwärfwa sig en större rätt att dela den Holbergiska hederskransen.

Wi lemna derhän huruwida ej den på Hammarfölds tid gängse afwogheten mot Valerius bidragit till Hallmans upphöjande. Om också icke Valerius wi-

for äro jemförliga med Bellmans, så är det åtminstone, när man upphöjer Hallman, orättwist att anklaga dem för "osmakliga twetydigheter och trugade ordantiteser, sammansatta till ett kallt och stelt infallspel, som aldrig kan ersätta bristen på sann humor och qwidhet." Men i sitt beröm öfwer Hallman hade Hammarföldb en stor föregångare, hvars auctoritet war swår att antasta. Det war Thorild, som ej drog i betänfande att jemföra Hallman med "den gudomlige Norrbaggen." "Sådana burlesker som Holbergs och Scarrons" säger Thorild i sin kritik öfwer kritiker, "äro hos oss Hallmans parodier, i hwilka allt hwad som egentligen är parodie, eller eftergyckling af något ömt och ädelt, är fallst och gjordt endast för witterhetens tölpar, för hwilka ingenting skönt någonsin war heligt, men åter, i hwilka allt det som är sann burlesk, eller märkliga karakterer och öden ur den låga werlden, är mästertligt och af stort snille. — Parodier är således ett orätt namn på Herr Hallmans dramer. Denne glade anakreontiske gubbe, denne patriark för det lustiga, hvars hufwud nu är så wacker som en antik, har förtjent en wida bättre ära. Han har skapat sitt slag, den wilda Bacchiska glädjen, som hos oss har en alldeles egen och original ton, och hvars Pindarus det är rätt sagdt att Bellman är. Han har gifwit oss, icke parodier som släpa sig lågt och ömkeligen i spåren af de stora snillen, utan mästestycken i det burleska och i poesien, i en leswande dramatisk werld, Hogarths tablör."

Medgifwas måste till en början, att Hallman, såsom skapare af ett swenskt folklustspel, är wärd mycken uppmärksamhet. Hade han fortgått i samma anda och samma stil i hwilken den täcka vaudevillen Tillfallet gör tjufwen är diktad, så hade swenska literaturen att berömma sig af en högst utmärkt komisk dramaturg. Ty i detta lilla stycke har man allt skäl, att,

som en recensent uttryckt sig, beundra den milda, glättiga ironi, som swärfvar öfver det hela och den friska, lediga och lefwande läckerhet, som råder i hvarje parti, i hvarje couplett af detta ypperliga stycke, foster af ett hjerta, i hwilket ingen oro fått ingång. Likaledes måste man erkänna, att Hallman, såsom en representant af sin tid, den glada Gustavianska tiden, redan väcker ett intresse, som närmar sig det rent poetiska. Detta förhållande utvecklar Recensenten i Ups. Literaturtidning (1821 nr 8) ganska tillfredsställande. "Flera omständigheter" säger han "hafwa wållat, att för oss Gustaf III:s tid kommit att synas i ett slags mythiskt sken, ungefär som en försvunnen gyllene ålder. Denna tid war verkligen i många afseenden ganska lycklig. Efter en lång årsfölsjd af inre oenighet, utländska ingrepp och allmän oro, upptom under styrelsen af en ung snillrik, glad och intagande konung, en stadgad regering, som snart förwärfwade sig icke allenast anseende hos främmande makter, utan äfwen utseende af en allmän inre wälmåga, under låga priser på alla lifsförnödenheter, symboliserad genom de glada *Wettenkapernas* framsteg, och nästan beständiga offentliga nöjen. I synnerhet måste denna tid framstå i detta skimrande ljus, i jemförelse med den för oss nyss förslutna tiden, under tyngden af politiska olyckor och det hårdaste ekonomiska betryck, så mycket mera, som nattsidan af Gustavianska tiderymden, till det mesta, för allmänhetens blick är undan gömd och man ser endast dagarne af den, framstrålande i skrifterna af de snillen, hwilka woro dessa glada tiders genuina barn: Bellman, Hallman, Kerell och i lägre grad, både med afseende på genialitet och rykte, Roth, Windahl och Enwallson, hwilkas qwicke och muntre *Mecänas*, Elis Schröderheim, karakteristiskt nog, tog sitt inträde i en lärd Akademi med ett tal om *Nöjen*. — Den allmänna wälmågan och glada stämningen hade icke allenast framfallat ett antal swärmande Bagabunder af äkta swenskt skrot och korn, hwilka sjelfwe omedwetet carrierade sitt lefnadsfätt, utan äfwen några det glada snilletets söner: Bellman, Hallman, Kerell, mot hwilkas djupa känsla och rika inbillning dessa swärmande waresers bacchantiska lif bröt sig, som strålen mot prismen till skiftande tafel af orgiastiskt *Bambocciat*-styl. Såwida öfvergid hjeltarnes lefnadsfätt till deras Sångares, att dessa, utan att antaga den smutsiga liberligheten, den de parodiskt målade hwarföre H:r Stjernstolpe har orätt att, i sitt företal, ställa Bellman och Hallman på samma

grad i det allmänna lefwernet med Lidner — dock antogo en wis munter och genialist Bagabundism, hwilken utan att eftersträfwä äreställen eller penningewinst, också lemnade alla andra sysselsättningar för att ensamt egna sig åt *Pysos* och *Apollon*, och gerna i wänners lag, wid det fradgande glaslet söng det flygtiga ögonblickets förnöjelser. Så kan man på wisst sätt säga, att dessa skalder, Bellman och Hallman, båda utan någon egen förmögenhet eller bestämmd inkomst, i ett gladt lif här långt i Norden, på wisst sätt förnyade det lefnadsfätt, som fördes af det gamla Greflands Sångare och Rhapsoder. Liksom desse, woro de öfwerallt wälkomne, ja en fest syntes det för alla i de hus der de inträdde, ty den plägning dem wälligt erbjöds, betalte de rikligen dermed att de kryddade alla husliga nöjen med den hänförande diktens glada gåfwa.

Äfwen den lifhet hade de med Greflands forðne sångare, att de föga bekymrade sig om förwärfwande af rykte, ej heller att med sina qwäden beräkna winsten af odödlighet eller en efterwerlds beundran. Nästan öfwerlagda flöto dessa sänger från deras winbestänkta läppar och om ej de närwarandes förtjusning i hast upptecknat dem, skulle de flesta alldeles undgått war beundran. —"

(Fortsättes.)

Pædagogik.

(Slut fr. nr 30.)

Finland.

(Ur Borgå tidning.)

Elementarläroverket i Finland står ej allenast framom wårt deruti, att lärarne hafwa fått mer än fördubblade löner mot hwad de förut hade, och att ett i förhållande till folkmängden och tidens kraf afpassadt antal nya högre Elementarskolor blifwit inrättade, samt att ändamålsenliga uppfostrings- och undervisningsanstalter för det andra könet på statens bekostnad stiftats, utan i Finland har man redan afgjort flera andra wiktiga frågor, hwilka hos oss ännu äro under discussion, såsom bildningsliniernas antal, läroböcker, kurser, klassindelning och läromethod; och att man hwad denna senare beträffar, gått wisliga till wäga, synes af följande i Nr 45 af Borgå Tidning lemnade underrättelse: "De

nygsta gossar komma emedlertid allestädes att, såsom naturligt är, undervisas enligt klafsmethod, emedan en annan ej är möjlig i de lägre skolorna. Att åter den s. k. fria flyttningen eller den method, som brukas i nya Elementarskolan i Stockholm och ännu har många försvarare, blifvit förbjuden i våra skolor, har, efter vår tanke, stett med första skäl."

I de för undervisningens ordnande nedfatta komitéer gjorde väl den åsigt sig gällande att bildningslinierna borde vara 3:ne, nämligen en för dem som egna sig åt lärostandet, en annan för blifvande civile tjänstemän, samt en tredje för dem, som egna sig åt handel och näringar. Men för att förekomma det läroverkens inre organism ej skulle alltför mycket inwecklas genom dessa 3:ne bildningslinier, har staten löst sin förbindelse i afseende på den högre borgerliga bildningen genom inrättandet af 2:ne större skolor för det sistnämnda slaget, så att i elementarläroverken bildningslinierna numera blott äro 2:ne.

Hwad kursor, undervisningsämnen, läroböcker och klafindelning m. m. beträffar, heter det i den citerade Finska tidningen: "Såsom för den allmänna bildningen nödvändiga elementer erkännas: Latinska språket (dock i mindre utsträckning för blifvande civile tjänstemän) samt Tyska och Finska språken, Religionskunskap, Sedelära, Psychologi och Logik, Allmän och Rytthistoria, Geografi och Statistik, Mathematik och Fysik samt Naturalhistoria (som dock för den s. k. Lärda Afdelningen uteslöts från Gymnasium, för att der för nämnde Afdelning lemna rum åt vetenskaplig Theologi), äfvensom Sång och Gymnastik. Desutom bestämdes särskildt för Lärda Afdelningen Grekiska och Hebraiska samt för den Civila, Ryska och Fransyska språken jemte Ritkonsten. Härigenom blef det möjligt att undervisningen i Gymnasierna uti åtskilliga ämnen kan sträcka sig vida utöfver hwad förut möjligt varit, nämligen: i Mathematiken ända till och med Algebrans tillämpning på Geometrisk problem, Trigonometrin och Koniska sektionerna, i Theologin till en fullständigare öfversigt, med tillägg af Symbolik; i Ryskan till en mycket utvidgad kurs, åsyftande förmåga att felfritt uttrycka sig på detta språk, både muntligen och skriftligen; i Grekiskan till en kursorisk bekantskap med Nya Testamentet, hela Xenofons Anabasis och en ansenlig del af Homerus; i Hebraiskan till genomgåendet af Genesis, samt slutligen, att ett noggrant studium af Fädereslandets historia och geo-

grafi kunde anbefallas. Den brist på tillfälle för den Lärda Afdelningen att inhemta Ryska språket, som genom denna fördelning uppstod, erfattes till någon del derigenom, att det lemnades densamma öppet att utbyta de Hebraiska timmarne mot Ryskan."

"I afseende på de språk, som wid undervisningen böra begagnas, stadgar den nya Gymnasti- och Skol-ordningen, att den vetenskapliga Theologin samt de Filosofiska kunskapsstyckena böra i Gymnasierna för den s. k. Lärda Afdelningen föredragas på latin. Deruti ligger ett erkännande af Latinet såsom talspråk, — nödvändigt så länge gällande författningar förefriswa latinet wid de flesta högre Universitets-examina. Att dessa vetenskaper emedlertid icke, såsom sådana, behöfwa tillbakafättas till förmån för latinet, synes väl tydligast deraf, att det icke är bestämdt, att läroböckerna böra vara skrifa på latin, såsom detsamma i afseende på Religions-undervisningen för dem, som höra till Grekiska tros läran, finnes förefriswet, hwad Ryska språket beträffar. Det torde deraf vara klart, att läroböcker i Theologi och de Filosofiska disciplinerna, hwilka hafwa de vetenskapliga termerna uttryckta äfwen på latin (såsom t. ex. Norbeck's Theologi) på en gång tillfylllestgöra så väl Skol-ordningens, som vetenskapens och latinska språkets åsyftade fordringar, enär i dessa ämnen förhöret på nämnda språk anställes. För öfrigt finnes bestämdt, att för den Civila afdelningen i Wiborgs Gymnasium och Fredrikshamn's högre skola undervisningen i historia och geografi skall ske på ryska språket och enligt i Ryskland brukliga läroböcker. Likaledes är tillfälle öppnadt för dem, som besöka de lägre skolorna i Kexholm och Sordavala samt på Åland, att redan der läsa nämnda vetenskaper på ryska. Att det är praktiskt öfning i nämnda språk, som härigenom åsyftas, är tydligt, och upplyses ändamålet med stadgandet närmare genom de rättigheter — att ansöka Ryska språklärartjänster i allmänhet samt lägre civile tjänster i Wiborgs län, äfvensom att ingå i tjänst inom Kejsaredömet, — hwilka tilläggas dem, som fulländat sin kurs i nämnda gymnasium efter des nya organisation. Dessa äro de enda bestämningar, som Skol-ordningen innehåller i hänseende till undervisningsspråken. Det afseende, som densamma wisligen egna på härkomsten (t. ex. S. 3 af Förordn. angående Elementarläroverken i Wiborgs Län af den 21 Juni 1841), synes emedlertid otvunget leda till den slutsats, att barn, som hafwa Finskan till modersmål och ämna både

börja och sluta sin skolläsa i en lägre Elementarskola, kunna, i den mån finsta läroböcker utkomma, få lära de nödigaste elementer på sitt modersmål, utan att, såsom hitintills, nödgas under en längre tid inhemta endast ett wirrvarr af obekanta ljud. Att åter en sådan frihet att läsa samma läroböcker på twenne olika språk kan utan fara åt eleverna lemnas samt att det för läraren, om han har nit för sin sak, är möjligt att till och med wid undervisningen än tala swenska, än finsta, wisa skolorna i Wiborgs Län mer än tillräckligt."

"Hitintills begagnades ganska olika läroböcker i samma slags läroanstalter, äfvensom de lärokurser, som för hwarje klass i dessa borde genomgås, woro olika. Deraf skedde, att en genom förändrad wiselseort eller af annan anledning åstadkommen flyttning från en skola till en annan utgjorde en verklig revolution inom gossens kunskapskrets. Denna olägenhet har nu blifwit afläskad, i det nya Skol-ordningen påbjuder, att både böcker och kurser i alla skolor af samma slag böra vara desamma. Då således utgifvandet af en lärobok fordom war ett äfventyr, som kunde ådraga författaren betydlig förlust, måste numera samma sak bereda ekonomisk fördel, förutfatt att ingen låter trycka en bok, innan han wunnit säkerhet om dess antagande i läroverken."

"Hwad den method angår, som wid undervisningen bör följas, så har den nya Skol-ordningen så till wida tillerkänt den af ålder i våra skolor följda klassläsnings-metoden företräde framför den så kallade ambulatoriska, att de tabeller, som finnas i Skolordningen widfogade, så widt möjligt, fördela samtliga inom samma klass i högre Elementarskola förekommande läroämnen på samma lärare, och ej, såsom i sednare tider fallet varit i Borgå Stifts skolor och Helsingfors Lyceum, samma ämne inom flera klasser på samma lärare. Då man emedlertid ännu icke till denna dag kunnat ådagalägga något absolut företräde för den ena methoden framför den andra, så har äfwen Skol-ordningen (i §. 9) tillåtit lärarne att med vederbörandes begifwande byta läroämnen sig emellan, hwaraf följden således är att äfwen ambulatorisk läsnings kan äga rum. Och detta medgifwande anse wi waro af yttersta wigt, emedan lärare, som äro öfwerlygda om en wiss methods större lämplighet i deras skola, icke, utan skolans största skada, kunna twingas att antaga en annan. Då således sannolikt, emedan böcker och kurser i alla skolor äro lika, klassläs-

ningsmethoderna kommer att äga rum i Åbo Stift, och den ambulatoriska i Borgå Stift, skall detta i en framtid, om möjligt, lägga en wigt i wägskålen för den enas eller den andras företräde. De yngsta gossar komma emedlertid allestädes att, såsom naturligt är, undervisas enligt klassmethod, emedan en annan ej är möjlig i de lägre skolorna. Att åter den s. k. fria flyttningen eller den method, som brukas i nya Elementarskolan i Stockholm och ännu har många förswarare, blifwit förbjuden i våra skolor, har, efter vår tanke, skett med största skäl."

"Hwad wi i det föregående yttrat angår hufwudsakligast undervisningens meddelande. I afseende på det andra momentet i ett läroverk — wården af ungdomens sedlighet — behöfwer det ej här ådagaläggas, att densamma ej allenast innebär ett ändamål i och för sig sjelf, utan, äfwen för undervisningen är af den wigt, att dennas framgång i högsta grad är deraf beroende. Swårast är disciplinens handhafwande för den ålder, som gymnasiernes elever innehafwa, och de klagomål, som nog allmänt under förra förhållanden hördes öfwer dess förfall i läroverket af detta slag, woro wäl icke utan skäl. Medan Rektors-embetet efter tur förwaltades af Lektorerne, kunde det lätt inträffa, att under ett rektorat ördningar uppstodo, hwilkas afböjande eller åtminstone minskande för en annan rektor war ett rätt swårt problem. Den ojemnhet i disciplinen, som härav måste vara en följd, ledde åter lätteligen ungdomen på den tanken, att begreppen om ordning och skick wore någonting, som berodde af personligt godtycke och ej af sakens egen natur, samt bidrog sålunda att undergräfw, i stället för att öka, den wården för lag, som aldrig nog djupt kan implantas i ungdomens sinne. Den dugligaste Rektor kunde under sådana förhållanden oftast utöfwa blott den negativa sidan af sin embetspligt, lycklig om han ens deruti, d. w. s. afböjandet af de gröfsta ördningar, kom till något bättre resultat. Denna stora brist i Gymnasiernas organisation har genom den nya Skol-ordningen blifwit undanröjd sålunda, att Rektors-embetet numera icke tillträdes i tur utan efter wal bland samtliga Lektorerne och innehafwes ej på ett år, utan på tre, hwarefter den afgående åter är walbar. Endast sålunda är det möjligt att bibehålla en jemn ordning, och att Rektors-myndigheten kan uppträda såsom positivt verkande, med en saders ej allenast allwar, utan äfwen kärlek.

För att med Rektor samverka har desutom wid både Gymnasier och Skolor tillkommit en ny myndighet, Kuratorsbefattningen. Wid Gymnasierna skall nemligen någon af Lektorerne eller Adjunkten och wid högre Elementarskola antingen Konrektor eller någon af Kollegerne, under namn af ynglingens Kurator, wara i faders ställe för den, som icke har föräldrar eller förmyndare boende i den stad, der läroanstalten är belägen, eller ock annan med Rektors wetskap och goda minne utsedd målsman derstädes. Kurator tillhör att gå ynglingen tillhanda med goda råd i alla hans angelägenheter, wara och rätta honom då han felar och i allmänhet waka öfwer hans förhållande utom lärowerket."

"Af största inslytande är derjemte ett annat stadgande, som från de offentliga skolorne i Wiborgs län och alla i sednare tider stiftade, publika och privata läroanstalter blifwit öfverfördt till vårt lands alla Lärowerk efter deras nya organisation. Det är inrättningen af Censur-sedlar och de i sammanhang dermed stående Diarier öfwer ungdomens förhållande och slit i studier, som af Rektor och lärarne enskildt föras. Wid slutet af hwarje läsetermin sammantråda samtliga lärare och afgifwa de, på deras erfarenhet och under terminen gjorda anteckningar grundade, ombömen om hwarje lärjunges uppförande, slit och framsteg, af hwilka sedermera, genom beräkandet af hwarje särskildt omdömes sifferwärde, allmänna witsord för hwarje af dessa omständigheter uppstå. Dessa fungöras ej allenast i lärarepersonalens och ungdomens närvaro, utan intagas äfwen för hwarje yngling i ett särskildt intyg, som han för med sig från lärowerket, för att i början af nästkommande läsetermin åter för Rektor företes, försedt med påteckning af föräldrar och målsmän, att de deraf wederbörligen haft del. Härigenom beredes en nödig kommunikation mellan föräldrarna och lärowerken, hwarigenom de förra sättas i tillfälle att bedömma, huruvida deras söners framsteg motswara den derpå använda tid och kostnad, eller möjligen något annat lefnadsyrke, än det med skolstudierne affjedda, af dem med större hopp om framgång bör wäljas."

"Rektor är uttryckligen anbefalld att tidt och ofta besöka öfriga lärares lektioner samt widtaga de åtgärder, som deraf kunna skäligen föranledas. Likaledes har Inspektorsbefattningen blifwit bibehållen med skyldighet att tid efter annan besöka läroanstalten. Stiftets Biskop bör desutom, åtminstone en gång inom

tre år, besöka alla lärowerk och derstädes anställa fullständig wistation, så wäl hwad läro-anstaltens ekonomi som undervisningens fortgång beträffar. Det sistnämnda utrones desutom äfwen wid de årliga examina, för hwilkas hållande på ett sätt, som stadsse bör göra resultatet tillförlitligt, nödiga stadganden äfwen finnas införda. Af wigtigt inslytande synes ock härwid den skyldighet, som jemwäl blifwit wistator ålagd, att efter hållen undersökning sammantråda med samtliga lärare, för a.t. ej allenast meddela dem de erinringar, till hwilka anledningur kunna förekommitt, utan äfwen inhämta deras yttranden om de utwägar, som till främjande af undervisningen kunna erfordras. På grund af den sålunda och annars inhämtade erfarenhet, åligger det Domkapitlen att årligen till Refserl. Senaten infomma med berättelse om undervisningsanstalternas tillstånd det nästföregående läseåret jemte betänkande angående förbättring af hwad uti undervisningswerket kan finnas mindre fullkomligt. Sålunda kan hwarje förnuftigt förslag, som erfarenheten någorstädes inom landet wäckt, komma att underställas Regeringens bepröfwande, — i följe hwaraf hwarje lärare, som har kärlek för och skyldighet i sitt kall, kan anse äfwen sig hafwa en röst uti befordrandet af samhällets snart sagdt wigtigaste angelägenhet, ungdomens uppföstran. Då denna wäg för förändringars införande blifwit utstakad, har Regeringen å ena sidan förjt för ett tidsenligt framskridande i undervisningen, medan å den andra behöfwet af framtida Reglerings-komiteer blifwit undanröjdt. Hwar och en torde derföre lätteligen inse, att, i jemförelse med sednast anförda nådiga stadgande till lärowerkets förbättring, de brister, som möjligen ännu widlåda desamma, äro af ringa betydighet för fortgången af den literära bildningen i landet."

Slutligen will Ref. lemna en notis, som i ej ringa mån bewisar att man i Finland warit och är betänkt på långt wifare och ändamålsenligare mått och steg äfwen för de lägre klassernas moraliska och intellektuella bildning, än wi i allmänhet göra ock ett begrepp om, och hwilka äfwen i vårt land torde förtjena efterföljd.

Notisen lyder: "Sednast hållna examen, den första af detta slag, med lärjungarne wid Borgå Söndagskola öfwerwarades af ett ansenligt antal stadsboar af alla stånd och klasser. Det befanns härwid, att inrättningen warit under året besökt af wid på 80 lärgosfar, och utdelades wid detta tillfälle åt 8 de slitigaste af dessa, som i följe deraf äfwen

gjort de bästa framstegen, åtskilliga smärre böcker såsom premier, hvarutom wid inrättningen stiftats en liten boksamling till utlåning åt lärjungarne. Det stadgande, som påbjuder, att ingen från 1845 års början kan blifwa från lärkösse gesäll eller från gesäll mästare, om han ej känner hwad i söndagskolan föredrages, skall twifwelsutan, göra, att för nästa läseår, än flera med större iswer skola infinna sig i söndagskolan. Dertill syster äfwen borgerkapets öfwerens-kommelse, att en afgift af 50 kop. silfwer erlägges af mästarne för hwarje i läsning, skrifning och räkning mindre kunnig lärkösse de hafwa, utan afseende derpå, om han af undervisningen begagnar sig eller icke."

G. M. S.

Vi göra oss ett nöje af att ur Intelligenzbladet aftrycka följande lilla täcka skaldestycke:

Kärlekens dialektik.

"När mannen säger Jag är jag,
säger Qvinnan: Jag är min man.

Törneros.

Bind på nätet, wackra barn:
Du är född att binda:
Huru listigt garn i garn
Du förstår att linda!
Dock jag wet af dig ett nät
Bundet hårdare än det.

Trådarne deri blott två,
Fast i zigzag brutna,
I hwarandra sammangå
Dupplösligt knutna,
Ena tråden är blott Jag —
Men den andra — annat slag!

Du och jag och jag och du
Och till två addera;
Helbre dock som man och fru
Vi multiplicera.
En gång ett gör ett: wälan,
En gång blott wi ta' hwarann.

Twå i ett: en flamma skön,
Som två offer tänder,
Knäppta hof till samma bön
Twenne fromma händer.

Twenne ögon som likwäl
Spegla af en enda själ.

Samma fogel, glad och fri,
Lyfter twenne wingar:
Samma milda harmoni
I två toner klingar.
Hwad jag tänker, känner du:
Hwad jag will, du anar ju.

Tänk dig saken blott så här,
När som mest du brinner:
Kärlekslågan oss förtär,
Hwardera försvinner.
Ej wi finnas mer som två,
Men — ack jo! som ett ändå.

Jag ej galler mer som jag,
Du som du ej galler;
Du är icke heller jag,
Jag är Du ej heller.
Men oss båda sammantag:
Jag — är endast du och jag.

Knyt på nätet, wackra barn,
Lifwets nät du knyter
Af den kärles fina garn,
Som dig aldrig tryter.
Kärlekens dialektik
Gör du lefwande och rif.

Akademiska Underrättelser:

Den utkomna *Conspectus Prælectionum* fungör följande offentliga föreläsningar att hållas wid Universitetet under loppet af nu började akademiska läseår: **Inom Teologiska Fakulteten:** Prof. Doktor **Bergquist**, Fakultetens n. w. Defenus, tolkar 2 timmar i weckan Profeten **Jeremias** och fortsätter 2 timmar förklaringen af Apostla Gerningarne, samt utwecklar, sedan denna blifwit slutad, Pauli pastoral-bref och om tid blir öfrig äfwen brefwen till **Philemon** och till **Ebreerna**; Adjunkten Profeten **Melin**, som förestår 3:dje Theol. Professionen under Prof. Doktor **Neuterdahls** frånward, läser dogmatik efter **Scotts** epitome; Docenten **Bring**, som förwaltar Professionen i praktiska teologien under Profesör Doktor **Thomanders** bortoward, framställer den kristna kultens teori; Adjunkten i Historien **Cronholm**, som erhållit uppdrag att besfrida den wakanta Professionens i Kirkhistorien äligganden, föredrager **Kristina Kirkans historia** från de

äldsta tider. — **Inom Juridiska Fakulteten:** Professor **Schrevelius**, Fakultetens n. w. Dekanus, framställer, sedan han slutat förklaringen af Arfda-Balken i 1734 års lag, systematiskt Fäderneslandets Civil-Rätt efter den af honom nyligen utgifna handboken "Lärobok i Sveriges allmänna nu gällande Civil-Rätt;" Professor **Lundell** föredrager Sveriges Ekonomiska Rätt; Docenten **Sumbra** föreläser, enligt erhållet uppdrag, Sveriges Kriminal-Rätt. — **Inom Medicinska Fakulteten:** Professor Doktor **Sönerberg** afhandlar Pathologi och Speciel Therapi; Prof. Dokt. **Pramberg**, Fakultetens n. w. Dekanus, föredrager menniskokroppens Osteologi; C. D. Prof. Doktor **Loven** föreläser Fysiologi; Adjunkten Doktor **Bruzelius** håller kliniska föreläsningar på lazarettet 2 timmar i veckan och föredrager, såsom bestribande den lediga Professionen i Barnförlossningskonsten, denna vetenskaps tekniska del. — **Inom Filosofiska Fakulteten:** Professor Doktor **Engeström** framställer läran om sälterna; Prof. **Brag** föreläser Sferisk Trigonometri; Prof. **Bring** föredrager filosofiskt nyare tidens historia; Prof. **Brunius** tolkar Thucydides; Prof. **Westman** läser Logik; Prof. **Nilsson**, Fakultetens n. w. Dekanus, har tjänstledighet under höstterminen, men fortsätter under vårterminen sina framställningar öfver Svenska Faunan; Prof. **Betterstedt** föredrager Botanikens litteratur och examinerar när årstiden blir gynnande lefwande växter i Botaniska trädgården; Prof. **Gelund** framställer de mekaniska lagarne; Prof. **Sagberg** afhandlar 2 timmar i veckan Svenska Poesien under 18:de seklet och fortsätter 4 timmar tolkningen af Shakespeares skådespel; Prof. **G** fortsätter tolkningen af Ciceros böcker de finibus honorum et malorum; Adjunkten **Lindblom** som förestår den lediga Professionen i Praktiska Filosofien framställer elementerna af Statens Filosofi; Adjunkten **Munck af Rosenschöld**, som är förordnad att förestå Professionen i Matematik under Prof. **Hills** Rektorat, läser Trigonometri; Adjunkten **Ngardh**, som har förordnande att föreläsa öfver medicinsk botanik, framställer växternas naturliga ordningar med särskildt afseende på de örter, hvilka i medicinen användas, samt anställer öfningar i växters examinerande när årstiden tillåter; Adjunkten **Krook**, som förestår Professionen i Österländska språken under Professor **Bolmeers** frånvaro, föreläser Arabiskan; Adjunkten **Friherre v. Düben**, som under Prof. **Nilssons** tjänstledighet höstterminen förestår dess Profession, afhandlar Fiskarnes Natural-historia.

Privata föreläsningar erbjudas nästan alla Universitetets så väl äldre som yngre Lärare med fritt val af ämne lemnadt åt kolleganterne. Följande hafwa derjemte bestämdt wissa vetenskapsdelar till behandling: Prof. **Bergawist** upplyser Gamla Testamentets Dicta Messiana och swärare ställen i Nya Testamentet; Prof. **Pramberg** afhandlar manuala kirurgien; Prof. **Engeström** antingen Dryftognoziens propädeutik eller läran om de i födoämnen förekom-

mande gifter; Prof. **Brag** matematisk geografi; Prof. **Bring** statsläran, historiskt och filosofiskt, med afseende på de särdeles i vår tid ofta förefallande misstag; Prof. **Betterstedt** Svenska floran; Prof. **Gelund** grunderna för experimental-fysiken; Prof. **G** Horatii sermoner; Adj. **Fagerström** framställer kemiska experimenter; Adj. **Munck af Rosenschöld** afhandlar använd matematik; Adj. **Genberg** tolkar Ciceros Brutus; Doc. **Rietz** handleder i Logik och Psykologi.

— Den 14 och 15 dennes inställdes med de brukliga ceremonier i sina embeten Professorerne **Schrevelius** och **Lundell**, hwarwid den förstränade höll tal om de i Sveriges lag förekommande arter af ägterskap, den sednare om National-Ekonomiens wigt och betydelse för Privat-Rätten och Politiken. Akademien Rector, Professor **Hill**, inleder sitt för tillfället utgifna program med en hänvisning på wigten af förnuftiga och billiga lagar för ett samhälle. "Till en början utbildas dessa och förefinnas blott i medborgarnes gemensamma medvetande, der de lewa och verka, men sedermera, i anseende till sin fortgående organiska utbildning och allt större tillwert, måste de i ord upptecknas. Med detsamma blir behofwet af laglöse, som tolka och tillämpa ordet, mer och mer kännbart. Men då såsom en af Tyflands berömdare Philosopher och Theologer yrkar, ej alle wid samma ord fästa samma mening, ja knapt ett par dermed föräna alldeles samma föreställning, kan ofta en sådan tolkning utfalla mycket olika." Förf. påpekar ytterligare den inom juridiken förekommande owissheten om ordens rätta betydelse; "det står nemligen ej i mensklig förmåga, att stifsa en lag, så tydlig och omedelbart tillämplig, att ej dess ordalydelse kan missförstås och förtydas." Förf. antyder i följd häraf det mått-påliggande af ett rätt utöfwande af lagstiftarens kall, derwid mera andan än bokstafwen bör afses. Såsom ett exempel på ord, hwilkas betydelse varit olika på olika tider och ställen och hwarom de tolkande gjort sig högligen frän hwarandra afwikande föreställning, anför Förf. ordet *daler*, hwilket, ehuru det till sin rätta mening borde vara en oföränderlig storhet, — en myntenhet, kommit twertom derhän att blifwa betraktad såsom en ganska föränderlig. Förf. hemtar häraf anledning till en intressant framställning ur vår "ömflika" mynthistoria, hwilken jemte de lifa intressanta reflexionerna deröfver utgör programmets hufwudinnehåll. Förf. finner af sin undersöknings resultat till den frågan: "Hwad skall man tänka om en lagstiftare, som med wanära brännmärker och pligtfäller den som brukar falskt mått, mål eller wigt, som låter hänga myntförfalskaren, men sjelf Costraffadt och opåtaldt?) fortfarande försämrar myntet? Hwad inbördes kredit, hwad idoghet, hwad förkofran kan man wänta i en sådan stat?" — och tillägger: "Helt annat har förhållandet både i ena och andra afseendet varit i England, der man i sekler bibehållit en oförändrad myntfot. Man använder der guld, hos öf

än silfver, än koppar, än papper och bläck." — Slutligen anmärker Förf. den fögnande omständighet, att Rikens Ständer insett behöfwet af flere lärare inom Juridiska Fakulteten, hwilken man härstädes länge måst se utgöras af en enda ledamot: ett betydligt tillbakastridande, då redan wid Universitetets instiftelse inom nämnda fakultet anställdes trenne professorer, och deribland en af europeisk ryktbarhet — Puffendorf.

På förslag till den här wid Universitetet ledigwarande Philos. Practica Professionen, har Conf. Acad. under den 27 sistl. September uppfört: i första rummet Philos. Theor. et Practica Adjunkten Mag. **A. G. Lindblom**; i andra Philos. Practica Docenten Mag. **J. N. Hoflund**; i tredje Philos. Theor. Docenten Mag. **J. G. Rieg.**

Notiser:

Skandinaviska Sällskapet i Köpenhamn höll sitt första möte under nu begynnande wintersäsong d. 1 Okt. då Prof. Clausen å direktionens vägnar framlade en kort utskrift öfver sällskapets tillstånd och verksamhet under det tilländagångna året. Antalet af sällskapets medlemmar utgjorde, inberäknade nu tillkomna 49 nya, 1073, nemligen 901 inom Köpenhamn och 172 utom. — Hwad sällskapets tillstånd och verksamhet angår, så yttrade Referenten, att direktionen ännu ej hade sett sig i stånd att realisera en plan, som war föremål för dess lifliga önskan, lifasom den hade varit föremål för fortsatt öfverwägande och rådfägning: att utgifwa en skandinavisk kritisk journal, som skulle meddela, i orienterande och karakteriserande anmälanden, utskrift öfver litteraturens alster i de tre skandinaviska länderna. Verksamheten komme således wäsendtligen att fortsättas i samma riktning som hitills: hänvänd dels till månadsliga möten och dermed förbundna föredrag under vintermånaderna, dels till fortsättning af hästena för swensk läsning utbredande och af den skandinaviska förlagskatalogen, dels till utwidgande af sällskapets bibliotek. Lifasom det emedertid war hopp om att i December månad ästadkomma en underhållning i något större stilt, i stället för det månadsliga mötet, så wille direktionen tillika, enligt förslag från sällskaps-komitén, bemöda sig att för sällskapets medlemmar få öppnad en cyklus af föredrag (1 timma i weckan från nästa års begynnelse), i hwilka skulle meddelas en sammanhängande series af naturfilosofingar, som skulle tjena till att upplysa Norden i dess stora naturdrag, med hänseende så wäl till de geognostiska och klimatologiska förhållandena, som till wext- och djurwerlden, och slutligen till det teknologiska användandet af de skandinaviska produkter. Angående det närmare arrangementet stod emedertid direktionen ännu i underhandling med de åtskilliga weten-skapsmän, af hwilkas bistånd planens utförande wore beroende. Lifaledes wille direktionen wara betänkt på att de sällskapliga sammankomsterna icke skulle alldeles upphöra under sommar-månaderna. — Sedertmeda höll Magister Monrad ett intressant, "snart af Begeistring och varm fölelse strömmende, snart

af Lune og Ironi gennemkrydset," föredrag om sällskapets betydelse, hwilket, insett med några betraktelser öfver detta föremåls natur, historia och närwarande ställning, war rigtigt mot åtskilliga på den sednare tiden offentligen yttrade åsigter, särdeles mot de påståenden som företomma i den uti slutet af Justitseråd Molbechs nya resa i Sverige bifogade artikel om den skandinaviska ideén. Mötet slutades såsom wanligt med en festlig måltid, i hwilken så många af medlemmarna deltog, som lokalen kunde rymma, och hwilken på wanligt sätt uppliwades med sång och skålar.

De tyska naturforskarnes och läkarnes 22:dra möte hölls i Bremen d. 18—24 September och bewistades af omkring 250 weten-skapsmän. De sårskilda sektionernas embetsmän woro följande: 3 sektionen för matematik, astronomi etc. President: Hofrådet v. Mädler fr. Dorpat, Sekreterare: Zsch fr. Berlin; sektionen för mineralogi och geognosi, President: Geheimerrådet v. Strube fr. Hamburg, vice President: Bergsrådet Prof. Balchner fr. Carlsruhe, Sekreterare: Stadtgerichts Assessor Römer fr. Hildesheim; sektionen för kemi, fysik och farmaci, President: Hofrådet Dr Vogel fr. München, Sekreterare: Prof. Marchand fr. Halle; sektionen för botanik, skogs- och landt-hushållning, President: Prof. L. C. Treviranus fr. Bonn, Sekreterare: Dr Buek fr. Hamburg; sektionen för zoologi och för anatomi och fysiologi, President: Geheimerrådet Lichtenstein fr. Berlin, Sekreterare: Prof. Burmeister fr. Halle; sektionen för medicin och kirurgi, President: Dr Chaussepé fr. Hamburg, Sekreterare: Dr Mansfeld fr. Braunschweig. — Till samlingsort för nästa år waldes Nürnberg.

Upprättat af ett märkligt byggnadsmonument. Gräfningarna för upprättande af en ny kyrka på ruinerna af den gamla präst-tiga basilikan Notre Dame de Boulogne hafwa föranlett en herrlig upprätt. Man fann en krypta, hwars grundläggning efter allt utseende råder ned till Karl d. stores tid. En trap-pa af 12 steg leder dit. Stilen är fantastisk och bizarr. På wäggarna woro målningar, hwilka hafwa lidit genom tidens äwrefan, men till hwilkas partiella återställande man gör försök. De bära karakteren af ursprunglighet och enkelhet, hwilken ofta gränisar nära till det komiska. En minnestafsa innehåller att redan Gottfried af Bouillon och Ludwig IX. i detta kapell hafwa förrättat deras andakt.

Nya sånger af Beranger. Beranger, Frankrikes populä-raste skald, hwars sänggubbinna så länge tegat, har nu åter ut-gifwit ett litet band dikter af förträffligt innehåll. Allt hwad Beranger diktat har en melodisk rym, så att de förnämsta kompositörerna i Paris hafwa sammanträdt för att sätta i mus-ik dessa Berangers nyaste poetiska alster. Därför Meyerbeer har lofwat sitt biträde.

Mitscherlich i Paris. Den berömda Berliner kemisten Prof. Mitscherlich närwaro i Paris wäcker der allmänt högt intresse. De meddelanden, hwilka han gjorde i weten-skaps-akademien, hwars korresponderande medlem han är, öfver de af honom wunna resultat i försöken till artificiellt efterbildande af de nat-urliga mineralerna jemte framläggande af prof derpå, för-nummos med odelad beundran.

N:r 32 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 26 Oktober.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

